

Konflikty na świecie – wojny w Czeczenii

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Linia chronologiczna](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Wojciech Jagielski, *Wieża z kamienia*, Kraków 2012, s. 42–44.
- Źródło: Patrycja Zając, *Geopolityczne znaczenie Czeczenii w polityce Federacji Rosyjskiej*, 27.06.2016 r., dostępny w internecie: geopolityka.net [dostęp 7.07.2020 r.].
- Źródło: Wiktor Bater, *Wrogowie Kadyrowa nie śpią spokojnie. Nie tylko w Czeczenii*, 9.02.2020 r., dostępny w internecie: polityka.pl [dostęp 7.07.2020 r.].

Konflikty na świecie – wojny w Czeczenii

Źródło: domena publiczna.

Kryzys Związku Socjalistycznych Republik Sowieckich spowodował, że trzymane pod komunistycznym batem narody poczuły w 1989 roku szansę na wyzwolenie z niewoli. Dlatego rozpoczął się proces dekompozycji imperium komunistycznego. Poszczególne republiki związkowe wybrały niepodległość, odrzucając zależność od Rosji. Nie wszystkim się to jednak udało. W tej grupie zostali Czeczeni, którzy mimo ogłoszenia niepodległości zostali ostatecznie zmuszeni do uległości i stali się częścią Federacji Rosyjskiej.

Twoje cele

- Wyjaśnisz konsekwencje upadku ZSRS.
- Przeanalizujesz przyczyny konfliktu w Czeczenii.
- Omówisz przebieg i scharakteryzujesz konsekwencje konfliktu czeczeńskiego-rosyjskiego.

Przeczytaj

Czeczenia – kraj w Kaukazie

Czeczenia obecnie to rosyjska republika położona na Kaukazie. Ma ona ok. 16 tys. km² powierzchni i jest zamieszkiwana przez prawie 1,5 mln. mieszkańców. Stolicą Czeczenii jest miasto Grozny. Do bogactw naturalnych kraju należy ropa naftowa oraz żyzne gleby pozwalające na uprawę pszenicy, ryżu, buraków cukrowych i słoneczników.

Mapa polityczna regionu Kaukazu

Źródło: Jeroencommons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Trochę historii

Badania wskazują, że przodkami obecnych Czeczenów byli Nachowie, którzy są traktowani jako lud autochtoniczny Kaukazu. Jednak sami Czeczeni uważają się za potomków biblijnego Noego, wywodząc, że słowo Nach pochodzi od jego imienia. Ówczesni Czeczenowie zamieszkiwali od VI wieku n.e. państwo stworzone przez irańskich Alanów. W VII wieku znalazło się ono pod panowaniem Kaganatu Chazarskiego, który tworzyła ludność pochodzenia tureckiego, wyznająca judaizm. Alania odrodziła się w X wieku i funkcjonowała do najazdu mongolskiego w XIII wieku. Czeczeni jako jeden z nielicznych ludów przetrwali ten okres w trudno dostępnych wysokogórskich dolinach Kaukazu. By bronić się przed Mongołami, budowali wieże i **auły** – umocnione siedziby. W kolejnych wiekach Czeczenowie mieszkali w górach, odcinając się od świata zewnętrznego i jego zagrożeń. Wytworzyło to specyficzny ustrój, w którym wszyscy mieli równe prawa i nie było

podziału na warstwy społeczne. Od XV wieku rozpoczęła się islamizacja Czeczenów pod wpływem Dagestanu. W XVI wieku Czeczenią i Kaukazem zainteresowało się państwo cara Iwana Groźnego, co zaniepokoiło Turcję, która obszar Kaukazu uważała za swoją strefę wpływów. Ostatecznie ziemie te stały się lennem Imperium Rosyjskiego. W 1707 roku doszło do pierwszego konfliktu Czeczenów z Rosją – został on stłumiony. XVIII wiek to czas podboju Czeczenii i Kaukazu przez armię carską, szczególnie za panowania Katarzyny II. Wywołało to wzmożony opór ze strony Czeczenów, krwawo spacyfikowany przez armię rosyjską. Skutkiem było pierwsze duże powstanie Czeczenów pod wodzą Mansura w latach 80. XVIII wieku. Trwało ono do 1791 roku, kiedy to Mansur został wzięty do niewoli.

Symbolem rosyjskiej polityki wobec ludów Kaukazu w XIX wieku stał się generał Aleksiej Jermołow, który znany był ze stosowania tam polityki spalonej ziemi. W 1818 roku z jego polecenia nad rzeką Sunżą wzniesiono twierdzę Groznaja, w miejscu której znajduje się dzisiejsze miasto Grozny. Wywołało to powstanie pod wodzą Bajbulata Tajmijewa, podczas którego pomocy Czeczenom udzielili islamscy mieszkańcy Dagestanu, co zwiększyło znaczenie tego wyznania w Czeczenii. Kolejne powstanie rozpoczął Imam Szamil, który wywołał wojnę kaukaską toczącą się przez blisko 30 lat. Zakończyła się ona ostatecznie zwycięstwem Rosji i włączeniem Czeczenii do Imperium Rosyjskiego.

W konsekwencji rewolucji lutowej 1917 roku ludy Kaukazu Północnego ogłosiły powstanie **Republiki Górskiej Północnego Kaukazu**, która ogłosiła niezależność od bolszewickiej Rosji. Jednak już w czerwcu 1920 roku państwo to zostało zajęte przez Armię Czerwoną i zlikwidowane.

W ramach ZSRS

Czeczenia w ramach ZSRS została włączona do **Górskiej Autonomicznej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej**. W 1923 roku w jej ramach powstał **Czeczeński Obwód Autonomiczny**, który następnie wszedł od 1924 roku w skład **Rosyjskiej Federacyjnej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej**. Następne zmiany miały miejsce w roku 1936, kiedy to istniejący od niedawna **Czeczeńsko-Inguski Obwód Autonomiczny** przekształcono w **Czeczeńsko-Inguską Autonomiczną Socjalistyczną Republikę Sowiecką**. W czasie II wojny światowej Czeczeni próbowali współpracy z Niemcami, więc Stalin polecił zlikwidować Czeczeńsko-Inguską Autonomiczną Socjalistyczną Republikę Sowiecką. Jej mieszkańców wysiedlono do Kazachstanu i na Syberię, skąd wrócili dopiero za zgodą Nikity Chruszczowa w 1957 roku, dzięki czemu mogli odbudować kraj. Republika ta była jednak traktowana jako gorsza, co wiązało się ze niskimi nakładami na służbę zdrowia, edukację czy inwestycje. Kraj był zaniedbany i o wysokiej stopie bezrobocia.

Na mocy dekretu Borysa Jelcyna z 26 kwietnia 1991 roku republikom przyznano prawo do swobodnego samostanowienia.

Nareszcie niepodlegli

Czeczeni poparli pucz Giennadija Janajewa, który wybuchł w Moskwie w nocy z 18 na 19 sierpnia 1991 roku. Wskutek tego zwycięski Borys Jelcyn nie pomógł Radzie Tymczasowej, która sprawowała władzę w republice, gdy 6 września 1991 roku jeden z przywódców ruchu niepodległościowego Czeczenii, Dżochar Dudajew, obalił Radę i przejął władzę w Czeczenii. 27 października 1991 roku Dudajew został wybrany na prezydenta i 1 listopada 1991 ogłosił powstanie niepodległej **Republiki Czeczenii**.

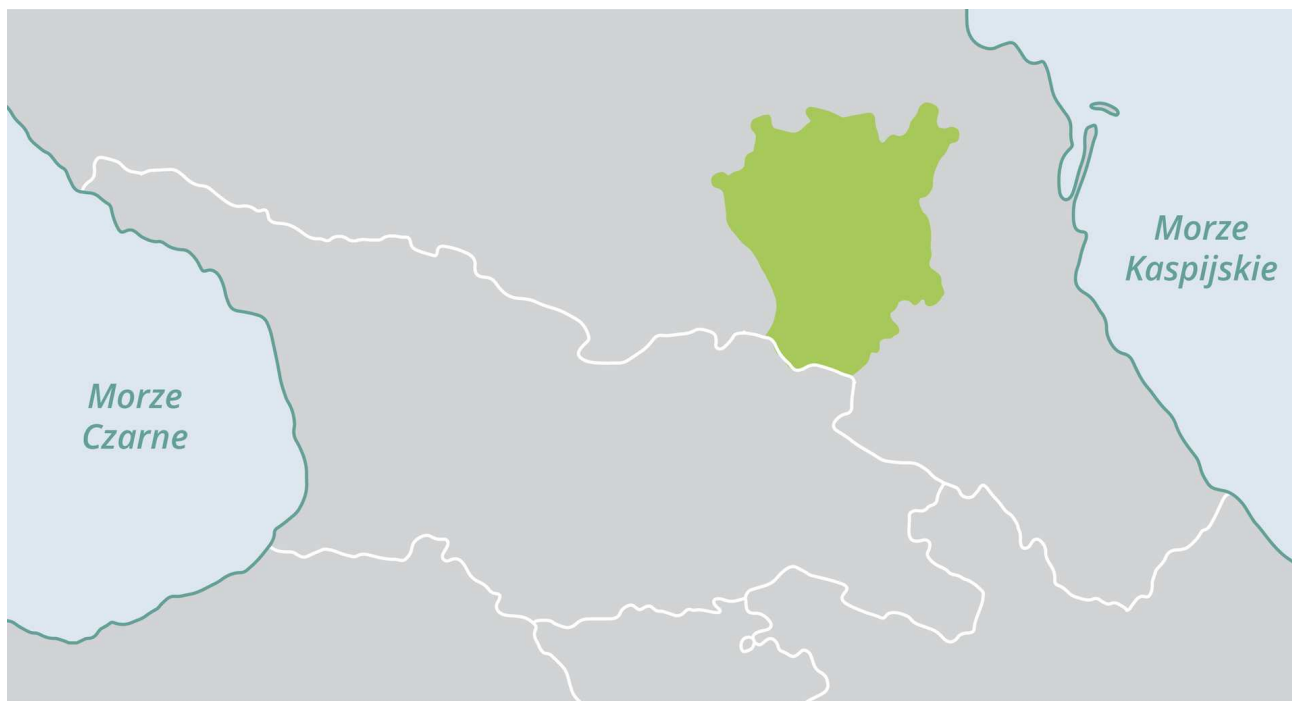
Reakcja Federacji Rosyjskiej

Odpowiedzią na czeczeńską niepodległość było ogłoszenie przez Federację Rosyjską stanu wyjątkowego w Czeczenii i Inguszetii. Wskutek tego w Groznym pojawili się rosyjscy komandosi, którzy mieli przywrócić dawny porządek w republice. Zostali jednak pokonani i zmuszeni do odwrotu, co spowodowało, że 11 listopada 1991 roku Rada Najwyższa ZSRS odwołała dekret o stanie wojennym w Czeczenii. Kilka dni później ZSRS przestał istnieć. W jego miejsce 8 grudnia 1991 roku powstała na mocy porozumienia białowieskiego Wspólnota Niepodległych Państw.

Trudna niepodległość Czeczenii

Kolejnym krokiem było uchwalenie 12 marca 1992 roku konstytucji Republiki Czeczenii. Jej niepodległość uznała Gruzja i Afganistan. Czeczenia odmówiła wstąpienia do Federacji Rosyjskiej, w przeciwieństwie do Inguszetii. Problemem młodego państwa było zakręcenie kurka z pieniędzmi z Moskwy. Doprowadziło to do destabilizacji gospodarki i bezrobocia, co wywołało kryzys gospodarczy. Z Czeczenii wyjechało wielu Rosjan, co w Federacji Rosyjskiej tłumaczono prześladowaniami i łamaniem praw człowieka. By osłabić Czeczenie, Rosja rozpoczęła proces popierania opozycji wobec Dudajewa, który w tym czasie odnosił sukcesy, a 16 kwietnia 1992 roku doprowadził do podpisania porozumienia o wyprowadzeniu z Czeczenii wojsk rosyjskich. Wiosną 1993 roku prezydent Dudajew ogłosił rozwiązanie parlamentu, co doprowadziło do chaosu i strajków. Opozycja wystąpiła przeciwko Dudajewowi, który ostatecznie siłą zajął Grozny i złamał jej opór. 17 kwietnia 1993 roku Dudajew wprowadził w Czeczenii rządy prezydenckie. Od 16 stycznia 1994 roku Czeczenia przekształciła się w **Czeczeńską Republikę Iczkerii**.

Położenie Iczkerii na mapie Kaukazu

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Rządzący Czeczenią prezydent Dudajew próbował porozumieć się z Rosją, jednak istniało tam silne stronnictwo dążące do konfliktu z Czeczenią. Na jego czele stali minister obrony Federacji Rosyjskiej Paweł Graczow, wicepremier Siergiej Szachraj i szef administracji Kremla Siergiej Fiałtow. Uniemożliwili oni kontakt Dudajewa z premierem Rosji Wiktorem Czernomyrdinem. Tymczasem w sąsiadujących z Czeczenią terytoriach rosyjskich, Kraju Stawropolskim i Krasnodarskim, doszło do terrorystycznych ataków czeczeńskich. Spowodowały one rosyjską interwencję zbrojną w Czeczenii na mocy dekretu Borysa Jelcyna z 9 grudnia 1994 roku o rozbiciu zbrojnych formacji w Czeczenii i zaprowadzeniu tam bezpieczeństwa oraz praw człowieka.

Pierwsza wojna w Czeczenii

Agresja rosyjska rozpoczęła się 11 grudnia 1994 roku od zajęcia Groznego. Doszło tam do zaciętych walk, wskutek czego Borys Jelcyn zdecydował o zbombardowaniu stolicy Czeczenii. Naloty rozpoczęły się 22 grudnia 1994 roku, a ich celem była cywilna część miasta. Należy pamiętać, że prawie 70% mieszkańców Groznego stanowili Rosjanie. W wyniku działań rosyjskich zginęło blisko 60 tys. cywilów. Ostatecznie w lutym 1995 roku Rosjanie przejęli Grozny, a oddziały czeczeńskie dowodzone przez Asłana Maschadowa wycofały się w góry i podjęły walkę partyzancką. W bezwzględnej wojnie zginęło kolejne 30 tys. cywilów, w tym wiele dzieci. Dlatego jeden z dowódców Czeczenów, Szamil Basajew, zdecydował się na atak terrorystyczny na szpital w Budionowsku (Kraj Stawropolski) 14 czerwca 1995 roku. Zagroził zabiciem zakładników, jeżeli Rosja nie przerwie działań wojennych i nie wycofa się z Czeczenii. Operacja zakończyła się sukcesem, Rosjanie wstrzymali działania w Czeczenii, oddział Basajewa bezpiecznie wrócił do Czeczenii.

Konsekwencją porozumienia Basajewa z Czernomyrdinem było zawieszenie broni, które jednak nie przeobraziło się w trwały pokój. Już 6 października 1995 roku działania wojenne wznowiono w następstwie ataku na jednego z rosyjskich generałów.

Aslan Maschadow (1951–2005)

Źródło: Natalia Medvedeva, licencja: CC BY-SA 3.0.

Dzięki determinacji Asłana Maschadowa w lutym 1996 roku bojownicy czeczeńscy zdobyli Grozny, ale po trzech dniach się ze stolicy wycofali. Dla Federacji Rosyjskiej był to sygnał, że należy się z Czeczenii wycofać, ale na własnych warunkach. Do Moskwy zostali zaproszeni następca zamordowanego prezydenta Dżochara Dudajewa, Zelimchan Jandarbijew oraz Aslan Maschadow. Podpisali oni rozejm, który wstrzymał przelew krwi. Niestety, po zwycięstwie Borysa Jelcyna w wyborach prezydenckich 8 lipca 1996 roku Rosjanie postanowili narzucić Czeczenii nowe ultimatum. W kraju wprowadzono godzinę policyjną oraz powrócono do

bombardowań Czeczenii. 6 sierpnia 1996 roku Czeczeni rozpoczęli kontrofensywę, doprowadzając do pokonania Rosjan i odbicia Groznego. Skończyło się to podpisaniem 30 sierpnia 1996 roku rozejmu, który zakończył pierwszą wojnę czeczeńską. Na jego mocy Rosjanie wycofali się z Czeczenii, potwierdzono prawo państwa do samostanowienia i obie strony wyrzekły się używania siły.

Czeczenia znowu niepodległa

W latach 1996–1999 Czeczenia była ponownie niepodległa. 27 stycznia 1997 roku prezydentem Czeczeńskiej Republiki Iczerii został wybrany Aslan Maschadow, który 12 maja 1997 roku podpisał rosyjsko-czeczeński traktat pokojowy. Niestety, sytuacja wewnętrzna zrujnowanego państwa była tragiczna. Panowały kryzys i bezrobocie, kraj terroryzowały uzbrojone grupy bojowników. Rosła przestępczość, z którą nie radziła sobie władza. Ponadto w Czeczenii ciągle funkcjonowali rosyjscy agenci podsycający niepokoje społeczne. W kraju dochodziło do porwań cudzoziemców, za których żądano okupu. Politycy czeczeńscy twierdzili, że porwania inspirowane są przez Rosję. Elity władzy w Czeczeni też były w stanie konfliktu, co później wykorzystali Rosjanie.

Tymczasem przywódca bojowników czeczeńskich, Szamil Basajew, szykował się do dalszej walki w celu wyparcia Rosjan z całego Kaukazu. W tym celu wykorzystano ideę świętej wojny. Czeczenów poparli arabscy bojownicy m.in. z Afganistanu.

Szamil Basajew (1965–2006)

Źródło: Natalia Medvedeva, licencja: CC BY-SA 3.0.

Spowodowało to liczne zamachy w sąsiednim Dagestanie oraz doprowadziło do radykalizacji poglądów w ramach rewolucji islamskiej. Ideologia ta weszła do oficjalnej polityki Czeczenii. Został założony Kongres Narodów Iczkerii i Dagestanu, którego hasłem było wprowadzenie [prawa szariatu](#) oraz odsunięcie od władzy Maschadowa. Pod wpływem opinii publicznej prezydent Maschadow 3 lutego 1999 roku wprowadził w Czeczenii prawo szariatu. Niestety, wzmocniło to fundamentalistów, którzy zaczęli się domagać wypędzenia Rosjan z Kaukazu i przyłączenia do Czeczenii należącego do Rosji Dagestanu.

8 sierpnia 1999 roku Szamil Basajew wraz z bojownikami przekroczył granicę Dagestanu. Został tam zaproszony przez lidera dagestańskich wahhabitów, który chciał pomocy w walce z Rosjanami. Oddziały czeczeńskie wpadły w zasadzkę i musiały się wycofać do Czeczenii.

Druga wojna w Czeczenii

Zdjęcia osób, które straciły życie podczas ataku na szkołę w Bieśłanie.

Źródło: aaron bird, licencja: CC BY 2.0.

Od września 1999 roku w Rosji dochodziło do wielu zamachów bombowych, o które byli oskarżani czeczeńscy separatyści. Dla premiera Rosji Władimira Putina był to wystarczający powód do kolejnej inwazji na Czeczenię. Po zmasowanych bombardowaniach 1 października 1999 roku rozpoczęła się ofensywa rosyjska w Czeczenii. Oddziałom rosyjskim udało się zająć większą część kraju. Toczące się walki od 2000 roku miały już wyłącznie charakter partyzancki. Trwały one do roku 2002, kiedy to Federacja Rosyjska ogłosiła zakończenie działań zbrojnych w Czeczenii. Rozpoczęła

się normalizacja, jej elementem było referendum konstytucyjne z 23 marca 2003 roku. Dla wielu Czeczeńców oraz postronnych obserwatorów referendum zostało sfałszowane, bo zwolennicy niepodległości Czeczenii nawoływali do jego bojkotu. Na mocy nowej konstytucji Czeczenia 2 kwietnia 2003 roku weszła w skład Federacji Rosyjskiej. Spotkało się to ze sprzeciwem Czeczeńskiej Republiki Iczkerii. Nowym prezydentem Republiki Czeczenii, wchodzącej w skład Federacji Rosyjskiej 5 października 2003 roku, został

Achmat Kadyrow. Jego prezydenturę przerwał zamach zorganizowany przez Basajewa 9 maja 2004 roku, w którym Kadyrow zginął. Kolejnym atakiem terrorystycznym kierowanym przez Szamila Basajewa było opanowanie 1 września 2004 roku szkoły w Biesłanie na terenie Osetii Północnej. W wyniku szturmu wojska rosyjskiego na terrorystów zginęły 334 osoby, 700 zostało rannych.

W 2005 roku Rosjanom udało się zabić Asłana Maschadowa, który stał na czele Czeczeńskiej Republiki Iczkerii, podobny los spotkał jego następcę. Niepodległość Czeczenii z czasem zeszła na plan dalszy, dla islamistów zaś głównym celem stało się zlikwidowanie Czeczeńskiej Republiki Iczkerii i utworzenie Emiratu Kaukaskiego, co wywołało ponownie konflikt wewnętrzny w Czeczenii.

Za datę oficjalnego zakończenia drugiej wojny czeczeńskiej uznano 16 kwietnia 2009 roku, co wcale nie oznaczało, że w Czeczenii zapanował pokój.

Słownik

autochton

(z gr. *autós* – sam, *chthōn* – ziemia); mieszkaniec danego kraju należący do jego pierwotnej, rdzennej ludności, w odróżnieniu od ludności późniejszej, napływowej; tubylec

auł

(z tur. *osada*); u niektórych ludów Azji Środkowej (Kazachowie, Turkmeni, Karakałpacy), dawniej koczowniczo-pasterskich, obecnie osiadłych

szariat

zbiór zasad i przepisów obowiązujących każdego muzułmanina; w islamie nie ma rozdziału między prawem o charakterze świeckim a zasadami religii, czyli między prawem a teologią

Linia chronologiczna

Polecenie 1

Zapoznaj się z osią czasu przedstawiającą ataki terrorystyczne Czeczenów na terenie Federacji Rosyjskiej i wykonaj polecenia.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Ćwiczenie 1

Przedstaw główne przyczyny terroryzmu czeczeńskiego w Federacji Rosyjskiej.

Ćwiczenie 2

Scharakteryzuj metody działania terrorystów.

Ćwiczenie 3

Zastanów się, czy metody działań terrorystów przynoszą zamierzony efekt.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Dokończ zdanie.
Stolica Czeczenii Grozny została założona w 1818 roku przez...

☐ Rosjan.

☐ Czeczenów.

☐ Polaków.

☐ Dagestańczyków.

Ćwiczenie 2

Zaznacz, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Czeczenia w ramach ZSRS została włączona do Górskiej Autonomicznej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej.	☐	☐
W 1933 roku w ramach ZSRS powstał Czeczeński Obwód Autonomiczny.	☐	☐
Następne zmiany miały miejsce w roku 1936, kiedy to istniejący od niedawna Czeczeńsko-Inguski Obwód Autonomiczny przekształcono w Czeczeńsko-Inguską Autonomiczną Socjalistyczną Republikę Sowiecką.	☐	☐
Na mocy dekretu Borysa Jelcyna z 26 kwietnia 1991 roku przyznano republikom prawo do swobodnego samostanowienia.	☐	☐

Ćwiczenie 3

Wyjaśnij, kogo Czeczeni uważali za swego protoplastę.

Ćwiczenie 4

Zapoznaj się z fotografią i wykonaj polecenie.

Źródło: Саид-Эми Кайсаров, licencja: CC BY 3.0.

Budynek z fotografii znajduje się w Groznm. Wskaż, jaka religia dominuje w Czeczenii.

Materiał źródłowy do ćwiczeń nr 5 i 6.

((Wiktor Bater

Wrogowie Kadyrowa nie śpią spokojnie. Nie tylko w Czeczenii

Putin namaszcza Ramzana Kadyrowa

Ten czeczeński watażka, jak go nazywają opozycjoniści (słowo „prezydent” nie przechodzi im przez usta), trzyma kraj za gardło od 9 maja 2004 r. W zamachu bombowym na stadionie w Groznym podczas parady zwycięstwa zginął wówczas jego ojciec, prezydent Achmat, który rządził z cichym błogosławieństwem Rosji. Putin nie tracił czasu – ściągnął Ramzana na Kreml, przed kamerami złożył mu kondolencje (mimo że ten przyjechał, jak stał – w dresie) i omówił plan uregulowania sytuacji Czeczenii, gdzie trwała wojna. Pięć lat później Moskwa ogłosiła pokój, prezydentem republiki w ramach Federacji Rosyjskiej był już Ramzan, a wojna z Rosją przekształciła się w domowy terror kadyrowskich bojówek. Watażka szybko uznał, że wolno mu wszystko, tym bardziej że Rosja pompuje do Czeczenii miliony dolarów na odbudowę. Grozny, stolica zmasakrowana trwającymi od grudnia 1994 r. działaniami wojennymi, rzeczywiście wstało z ruin. Wyrosły potężne apartamentowce i biurowce, meczety, centra rozrywki, sale koncertowe i ośrodki sportowe, miasto coraz bardziej przypomina bogate metropolie arabskie, z którymi Ramzan nawiązuje współpracę, głównie w zwalczaniu Państwa Islamskiego i radykalnych bojówek terrorystycznych.

Czeczeni już nie myślą o niepodległości

Gotówka płynie więc do Czeczenii z rosyjskiej Rosnefti, Gazpromu i Centrobanku, ale i z krajów arabskich. Kadyrow uznał islam za oficjalną religię w republice, wprowadził elementy prawa szariatu. Ale tak naprawdę Czeczenia, podobnie jak przed pierwszą wojną z Rosją 26 lat temu, stała się państwem bezprawia. Z tą różnicą, że teraz jest zadeklarowanym i wiernym podmiotem Federacji Rosyjskiej. O niepodległości nikt już nie wspomina.

Kadyrow i jego ludzie robią w republice, co chcą. Usprawiedliwiają rządy twardej ręki koniecznością walki z islamskim ekstremizmem. O terroryzm oskarżony może zostać każdy, kto ośmieli się krytykować Kadyrowa i politykę Moskwy. Sądy kapturowe wydają wyroki, a zastraszeni mieszkańcy żyją w czasach pokoju jak na wojnie.

Ich relacje potwierdzają organizacje broniące praw człowieka, m.in. rosyjski Memoriał i Amnesty International. W ostatnich latach wielu ich współpracowników skutecznie zastraszone, a niektórych aresztowano pod zarzutem... wspierania terroryzmu. Inni zginęli w niewyjaśnionych okolicznościach. O tym, jak wygląda codzienne życie w Czeczenii, wiadomo coraz mniej, a i sami Rosjanie są tam niemile widziani – chyba że otwierają filię kolejnego banku, jak na początku tygodnia Vneshtorgbank.

Źródło: Wiktor Bater, *Wrogowie Kadyrowa nie śpią spokojnie. Nie tylko w Czeczenii*, 9.02.2020 r., dostępny w internecie: polityka.pl [dostęp 7.07.2020 r.].

Ćwiczenie 5

Przedstaw, jaki jest międzynarodowy status Czeczenii.

Ćwiczenie 6

Wyjaśnij, czy rządy Ramzana Kadyrowa można nazwać demokratycznymi.

Zapoznaj się z tekstem i wykonaj polecenie.

((Wojciech Jagielski

Wieże z kamienia

Wolność spadła na kaukaskich górali jak grom z jasnego nieba. nie spodziewali się jej, nie byli na nią gotowi. Czysta ironia losu! Przez dwieście lat walczyli, by nie dać sobie wolności odebrać, a potem, żeby ją odzyskać, przelali morze krwi, zanim uznali wyższość i przyjęli poddaństwo Rosji. Teraz zaś otrzymali wolność w niemiłym podarunku. Zaiste, niezwykle sposób zdobywania niepodległości.

Zakomunikowano im, że są wolni. Dowiedzieli się o tym z telewizorów w grudniową noc dziewięćdziesiątego pierwszego roku. Lektor w wiadomościach telewizyjnych obwieścił, że tego dnia właśnie wielkie imperium zostało rozwiązane, unieważnione przez prezydentów Rosji, Ukrainy i Białorusi, którzy spotkali się po kryjomu w Puszczy Białowieskiej. Wieść o wolności wywołała zamiast radości grozę, a nawet uczucie upokorzenia. Słowianie znowu pokazali góralom z Kaukazu ich miejsce, znowu ich zlekceważyli, oszukali. Zlikwidowali imperium z taką samą niesłychaną, ostentacyjną pychą, z jaką je wcześniej budowali, podbijając kraj po kraju, a pod koniec istnienia usiłowali doskonalić. Tylko sami i tylko z myślą o sobie. Nie raczyli nawet zapytać o zdanie tych, których uczynili swoimi poddanymi i którym kazali się do siebie upodabniać. (...)

Wolność, która spłynęła na nich, gdy żyli w takim właśnie niespokojnym stanie ducha z rozdartymi sercami i głowami pełnymi wątpliwości, oznaczała zagładę wszystkiego, co składało się na ich dotychczasowe życie. Z dnia na dzień przepadło wszystko. Wszystkie jego autorytety, wyraźne kierunkowskazy, wszystkie bez wyjątku punkty odniesienia.

Poczucie bezpieczeństwa i przewidywalności zostały zastąpione całkowitą bezsilnością wobec kogoś potężniejszego i niepewnością jutra. Wychowani od tylu pokoleń w ubezwłasnowolnieniu, oduczeni wszelkiej samodzielności, pozbawieni inicjatywy, teraz nagle musieli na każdym kroku wykazywać się przedsiębiorczością, dokonywać wolnych wyborów i ponosić ich skutki. Niespodziewana wolność okazała się dla wielu wyzwaniem zbyt trudnym.

Źródło: Wojciech Jagielski, *Wieża z kamienia*, Kraków 2012, s. 42–44.

Rozstrzygnij, czy opinia Wojciecha Jagielskiego, że wolność zaskoczyła Czeczenię, jest słuszna. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie: ▼

Uzasadnienie:

Przeczytaj tekst i wykonaj polecenie.

((Patrycja Zając

Geopolityczne znaczenie Czeczenii w polityce Federacji Rosyjskiej

Na początku XXI wieku sytuacja wyniszczonej wojną Czeczenii była tragiczna i nie stwarzała perspektyw dla rozwoju nowego pokolenia. Przestępczość zorganizowana, nielegalny handel bronią, liczne rozboje i przemoc powodowały, że sytuacja w całym regionie zaczęła się robić nieciekawa, a bezskuteczność dotychczasowych form walki zmuszała walczących do sięgnięcia po najbardziej drastyczne środki. Terroryzm międzynarodowy, szczególnie ważne narzędzie walki czeczeńskich bojowników, zwłaszcza po wydarzeniach z 11 września stał się podstawą do dyskusji, jak państwa powinny sobie radzić z zagrożeniami asymetrycznymi. Po roku 2001, zamachu w Bieśłanie i kolejnych aktach terroryzmu, których dopuszczali się bojownicy, Czeczenia przestała być wewnętrzną sprawą Federacji Rosyjskiej. Władimir Putin wykorzystał oburzenie i zastraszenie opinii publicznej wydarzeniami w Stanach Zjednoczonych i zaczął czynić starania, aby przekonać środowisko międzynarodowe, że działania w Czeczenii to nie tylko walka o integralność Rosji, ale przede wszystkim walka z terroryzmem.

Źródło: Patrycja Zając, *Geopolityczne znaczenie Czeczenii w polityce Federacji Rosyjskiej*, 27.06.2016 r., dostępny w internecie: geopolityka.net [dostęp 7.07.2020 r.].

Przedstaw, w jaki sposób ataki terrorystyczne zmieniły postrzeganie problemu Czeczenii na świecie. Odpowiedź uzasadnij.

Dla nauczyciela

Autor: Jarosław Dyrda

Przedmiot: wiedza o społeczeństwie

Temat: Konflikty na świecie – wojny w Czeczenii

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

XIII. Ład międzynarodowy.

Uczeń:

11) przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w azjatyckiej części obszaru poradzieckiego; lokalizuje je i wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- zna konsekwencje upadku ZSRS;
- analizuje przyczyny konfliktu w Czeczenii;
- omawia jego przebieg;
- scharakteryzuje jego konsekwencje.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;
- rozmowa nauczająca;
- kula śnieżna;

- praca z mapą.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Faza wstępna

1. Przedstawienie tematu i celów zajęć.
2. Krótkie wprowadzenie przez nauczyciela na temat sytuacji na Kaukazie po upadku ZSRS i obudzeniu się aspiracji niepodległościowych różnych ludów, w tym Czeczenów.

Faza realizacyjna

1. Czeczenia – kraj w Kaukazie – rozmowa nauczająca na temat historii Czeczenii i jej mieszkańców:
  - charakterystyka położenia geograficznego i sytuacji demograficznej Czeczenii;
  - Czeczenia w średniowieczu i czasach nowożytnych;
  - podbój Czeczenii przez Rosję;
  - czasy ZSRS – funkcjonowanie Inguskiej Autonomicznej Socjalistycznej Republiki Sowieckiej;
  - niepodległość Czeczenii – 1 listopada 1991 r.
2. Praca z mapą – analiza położenia Czeczenii i jej sytuacji geopolitycznej po 1991 roku. Próba oceny przez uczniów szans Czeczenii na utrzymanie niezależności od Rosji.
3. Charakterystyka krótkiej niepodległości Czeczenii i jej głównych problemów – burza mózgów – jak utrzymać wywalczoną niepodległość? Zespół klasowy zastanawia się nad sytuacją Czeczenii, jej szansami i zagrożeniami dla czeczeńskiej niepodległości.
4. Pierwsza wojna w Czeczenii – analiza przyczyn i jej konsekwencji dla Czeczenii – praca indywidualna uczniów na podstawie e-materiału.
5. Druga wojna w Czeczenii – rozmowa nauczająca prowadzona przez nauczyciela.

6. W trakcie realizacji kolejnych faz lekcji uczniowie wspólnie na tablicy redagują notatkę z lekcji, która następnie zostaje wpisana do zeszytów przedmiotowych.

7. Praca z mapą interaktywną pokazującą ataki terrorystyczne Czeczenów w walce z Rosją. Wykonanie ćwiczeń.

Faza podsumowująca

1. Metoda kuli śnieżnej – czy można wykorzystywać metody terrorystyczne w walce o niepodległość? Uczniowie przedstawiają swoje propozycje, które następnie są zapisywane na tablicy, tworząc próbę odpowiedzi na powyższe pytanie. Następnie wspólnymi siłami redagują wnioski na temat terroryzmu czeczeńskiego i jego konsekwencji dla ludności i kraju.

2. Realizacja ćwiczeń 1–4 z modułu „Sprawdź się”.

Praca domowa:

Dokończ ćwiczenia z modułu „Sprawdź się”.

Materiały pomocnicze:

Wojciech Jagielski, *Wieże z kamienia*, Kraków 2012.

Wojciech Jagielski, *Wszystkie wojny Lary*, Kraków 2015.

Zbigniew Pawlak, Jerzy A. Wlazło, *Pęknięte miasto. Biesłan*, Kraków 2014.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Oś czasu może być wykorzystana do lekcji poświęconej terroryzmowi lub łamaniu praw człowieka oraz współczesnym konfliktom na świecie.